

MPHTI 78.01.

<https://doi.org/10.56132/2791-3368.2024.3-2-49-03>

Р.Б. Альназирова

Қазақстан Республикасы Ұлттық ұлан академиясы,
Петропавл, Қазақстан
(E-mail: vnc@ang.edu.kz)

Ұлттық ұланның жедел мақсаттағы бригадасының арнайы операцияға қатысу кезіндегі іс-қимыл тәсілдерін жетілдіру жөніндегі ұсынымдар

Бұл мақалада ҚР Ұлттық ұлан бригаданың жауынгерлік тәртібіне өзгерістер енгізу есебінен Ұлттық ұланның жедел мақсаттағы бригада бөлімдері мен бөлімшелерінің қолданыстағы іс-қимыл тәсілдерін жетілдіру жөніндегі ғылыми жарияланымдар мен жұмыстарға сараптама жасай отырып, зерттеулер жүргізеді.

Қызметтік-жауынгерлік міндеттерді неғұрлым сапалы шешуге және арнайы операцияны жүргізу ұсынымдарын сипаттап ғана қоймайды, шет елдік және отандық ғалымдардың еңбектеріне салыстырмалы талдау жасайды.

Автор Ұлттық ұланның жедел мақсаттағы бригадасының бөлімдері мен бөлімшелерінің іс-қимылдарының қолданыстағы тәсілдерін жетілдіру бойынша өз тарапынан ұсынымдар береді.

Кілт сөздер: төтенше жағдай, күштер мен құралдар, тәртіпсіздіктер, өртке қарсы топ, арнайы операция.

Кіріспе

Қазіргі уақытта ІІМ Ішкі әскерлері мен Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының бөлімдері мен бөлімшелерінің елді-мекендердегі топтық және жаппай тәртіпсіздіктердің жолын кесу жөніндегі арнайы операцияға қатысу тәжірибесі күштері мен құралдарын, жедел резервін жаппай (байланыста) қолданудың өзекті мәселелері қарастырылып жатқанын көрсетеді.

Бұл ретте арнайы операцияға қатысу үшін тек бір елді-мекенде тартылатын күштер мен құралдардың бір негізін ҰҰ-ның жедел мақсаттағы бригадасы құрайды.

Аймақтық елді-мекендерінде (аудандарында) туындаған жанжалды құқық қорғау органдары ушыққан жағдайды тұрақтандыру жөніндегі барлық шараларды қолдануға дайын болмай қалған жағдайда әлеуметтік шиеленіс бақылаудан шығып кетіп, материалдық залал мен адам шығынына әкелуі, тіпті ұлт араздығын тудыратын дауға ұласып, жаппай тәртіпсіздіктерге әкеп соғуы мүмкін.

Зерттеу әдістері

Зерттеу жалпы ғылыми әдістерді қолдануды, заңнамалық нормативтік

құқықтық құжаттарды, қарастырылып отырған мәселе бойынша дереккөздерді талдауды қарастырады. Мақалада келтірілген материал сонымен қатар талдау, синтез, салыстыру және жалпылау сияқты зерттеу әдістерін қолдануды қамтиды.

Негізгі бөлім

Қоғамдық тәртіпті топтық және жаппай бұзушылықтардың жолын кесу тәжірибесі қазіргі уақытта олардың бірқатар ерекше қасиеттерімен сипатталатынын көрсетеді. Ең маңыздылары: тәртіпсіздіктерге қатысушылардың іс-әрекеттерін саясаттандыру; қылмыстық іс-әрекеттер жасалатын тобырды құрайтын тәртіпсіздіктерге қатысушылар санының артуы; жаппай тәртіпсіздіктерді ұйымдастырушылар мен белсенді қатысушылардың кәсібиленуі (тіпті құқықтық тәртіп органдарының қызметін зерделеуді қамтитын мұқият дайындық); тәртіпсіздіктерді ұйымдастырушылар мен белсенді қатысушылардың адамдарға қатысты қатігездігінің артуы; елеулі материалдық залал келтіру; жаппай тәртіпсіздіктерді ұйымдастырушылар мен белсенді қатысушылардың техникалық жаппай тәртіпсіздіктерге қатысушылардың жарақтандырылуы мен қарулануы (алдын ала дайындалған шабуыл заттарын – тастарды, таяқтарды, шынжырларды, тұтандырғыш қоспасы бар бөтелкелерді және т. б. пайдалану) [1].

Мұның бәрі арнайы операцияға қатысу кезінде Ұлттық ұланның жедел мақсаттағы бригадасының ҚЖМ орындау сипатына айтарлықтай әсер етуі мүмкін. ТЖ аудандарында ҚР ІІМ және ҰҰ ішкі әскерлерін қолдану практикасын талдау арнайы операцияны жүргізуге қолданыстағы тәсілдердің елеулі кемшіліктері бар екенін көрсетті. Мәселен, күнделікті іс-әрекет жағдайында арнайы операцияны өткізудің мақсаты тәртіпсіздікке қатысушыларды бөлу, оларды арнайы операция аймағынан шығару, тәртіпсіздікке белсенді қатысушыларды алып тастау және құқықтық тәртіпті қалпына келтіру бойынша жауынгерлік тәртіп элементтерінің (күштер мен құралдарды топтастыру) әрекеттерінен тұрады [2].

Дегенмен, жаттығу тәжірибесі көп жағдайда көпшілікті тарату кезінде тәртіпсіздіктерді ұйымдастырушылар мен белсенді қатысушыларды оқшаулау көбінесе мүмкін емес екенін көрсетеді. Арнайы операция басталғаннан кейін ұйымдастырушылар басқа азаматтармен бірге жаппай тәртіпсіздік аймағынан БӨП арқылы кедергісіз кете алады. Күнделікті жағдайларда құқықтық тәртіп органдарының күштері мен құралдарын жаппай пайдалану кезінде бұл міндет патрульдеу маршруттарында және арнайы операцияны өткізу ауданында әскери нарядтардың тығыздығын арттыру арқылы шешіледі. Алайда, ТЖ жағдайында құқықтық тәртіп органдары күштерінің шектеулі болуына байланысты ұйымдастырушыларды ұстау қиынға соғады. Демек, төтенше жағдай аймағындағы жаппай тәртіпсіздіктерге белсенді қатысушылардың дисперсті, бірақ оқшауланбаған топтары жергілікті қоғамдық тәртіпті бұзуы (бұзып-жару, тонау және басқа да заңсыз әрекеттер)

мүмкін. Бұдан басқа, арнайы операцияда ҰҰ жедел мақсаттағы бригадасының елді-мекендегі жаппай тәртіпсіздіктердің жолын кесу жөніндегі арнайы операцияға қатысуының қолданыстағы тәсілдері бақылаудан шығып, орны толмас салдарға әкеп соғады, тобыр әрекеттерінің сипатын және оқиғалардың ықтимал дамуын толық көлемде ескермейді. Украинадағы майдан тәжірибесі мұны айқын көрсетті және оны ҰҰ жедел мақсаттағы бригадасының жауынгерлік дайындық тәжірибесінде қолдану өте тиімді екенін көрсетті[3].

Жоғарыда айтылғандарды негізге ала отырып, біз ұлт арасындағы даулы жағдайда ТЖ құқықтық режимін қамтамасыз ету кезінде елді-мекенде қоғамдық тәртіпті топтық және жаппай бұзушылықтардың жолын кесу бойынша ҰҰ жедел мақсаттағы бригадасының іс-қимыл тәсілдерін жетілдіру бойынша ұсынымдар әзірледік.

Нормативтік құқықтық актілерде елді-мекендегі жаппай тәртіпсіздіктер мен қоғамдық тәртіпті бұзушылықтардың жолын кесу жөніндегі арнайы операцияға қатысу кезінде ҰҰ жедел мақсаттағы бригадасы жауынгерлік тәртіпті бұғаттау, тарту, ығыстыру топтарын қамтуы мүмкін екендігі айқындалған [4]. Алайда, олардың барлығы өз әрекеттерінің тәсілдерін жетілдіруді талап етеді.

Зерттеуіміз көрсеткендей, әскерлердің тәжірибесі бойынша бұғаттау тобы елді-мекендегі жаппай тәртіпсіздік аймағының жекелеген шекараларын, олардың қоғамдық тәртіпті бұзушыларын бұзудың ықтимал бағыттарын бұғаттауға және жаппай тәртіпсіздіктердің ұйымдастырушылары мен белсенді қатысушыларын ұстауға, олардың заңсыз әрекеттерінің жолын кесуге арналған [5]. Алайда, жаппай тәртіпсіздіктерді жою тәжірибесі көрсеткендей, бастапқы кезеңде бұғаттау іс-әрекеттерін жүргізу үшін ҚЖМ орындау үшін жеке құрам жетіспейді.

Сондықтан ҰҰ жедел мақсаттағы бригадасының бұғаттау міндеттерін орындауды азаматтық инженерлік техниканы қолданатын ІІМ бөлімшелерімен өзара әрекеттесу арқылы жүзеге асырған жөн, бұл бастапқы кезеңде наразылықтар мен тәртіпсіздіктерге қатысушылардың агрессиясын тудырмайды, бұл бұғаттау тобындағы жеке құрамның санын азайтуға және жаппай тәртіпсіздіктерді болдырмауға арналған күштер мен құралдарды топтастырудың басқа элементтерін арттыруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, ең қауіпті жерлерде тез ашылатын инженерлік кедергілерді қолданған жөн. Жоғарыда аталған құралдар болмаған жағдайда қолда бар кез-келген құралдарды (бөшкелер, қоршау элементтері, қоқыс жәшіктері, қоқыс, құм, қиыршық тас, қиыршық тас) пайдалануы қажет.

Жауынгерлік тәртіптің келесі маңызды элементі – бұл топты бір немесе бірнеше бағыттан бөліктерге бөлуге және кейіннен оны алып жатқан аумақтан шығаруға арналған дисперсиялық топ. Бұл жағдайда негізгі міндет ығыстыру тобына жүктеледі[6].

Қазақстандағы (Қаңтар – 2022 ж., Жаңаөзен – 2011 ж.), Орта Азияның басқа республикаларындағы (Ош, Ферғана) жаппай тәртіпсіздіктерді жою тәжірибесі) [7]. Сондай-ақ, Кавказда 3-4 қатарда (жалпы саны 400 адамға

дейін) құрылған Құқықтық тәртіп күштерін топтастыру көрсетілген, көшбасшыларды, белсенді үгітшілерді оқшаулау және көпшілік арасында белсенді ақпараттық-насихат жұмыстарын жүргізу шартымен 2000-3000 адамнан тұратын топты ығыстыруға қабілетті. Алайда, қажетті резервтердің болмауына байланысты және ығыстыру тобының іс-әрекеттерінің тиімділігін арттыру мақсатында оны эшелондау ұсынылады. Ол үшін топтың әр қатарын 1 метрге дейінгі аралықта орналастырылған екі қатардан құрастыру ұсынылады. Бұл жағдайда бірінші серия қалқанмен, ал екіншісі резеңке таяқпен және травматикалық тапаншамен қарулануы керек. Мұндай қатарлар көпшіліктің саны мен белсенділігіне байланысты үш немесе одан да көп болуы керек. Мұндай құрылыс заңсыз элементті белсенді түрде ығыстыруға, тұтандырғыштарды немесе тастарды қолданған жағдайда маневр жасауға, олардың іс-әрекеттерінің белсенділігі төмендеген немесе жарақат алған жағдайда қатарларды ауыстыруға мүмкіндік береді, бұл тұтастай алғанда тапсырмалардың тиімділігіне әсер етеді.

Сонымен қатар, ығысу тобында бір-бірінен 5 метр қашықтықта инфрақызыл жиіліктегі тербелістерді қашықтықтан қалыптастыру арқылы құқық бұзушыларға әсер ету арқылы тоқтату әсерін жасауға арналған «Сыбырлау» өнімін қолдану қажет. «Сыбырлау» бұйымын қолдану майдан бойынша құқық бұзушыларға тереңдігі 12 метрден 30 метрге дейін психофизикалық әсер етудің акустикалық аймағын құруды қамтамасыз етеді, бұл өз кезегінде құқық бұзушылармен тікелей байланысқа түспеуге, ығыстыру және бұғаттау тобындағы жеке құрамының санын 2 есеге азайтуға мүмкіндік береді.

Құқық бұзушыларға белсенді әсер ету және соққыға қарсы қалқандарды алуды болдырмау үшін электрлендірілетін қалқандар қолданылуы мүмкін.

Көшелерді, алаңдарды және күзетілетін объектілерге кіреберістерді бұғаттау мақсатында «Заградитель» типті тікенді лента спиральдарынан жасалған инженерлік бөгеттерді және ұшпайтын электрошокты әсерінің жүйесін, жылжымалы электрлендірілетін бөгеттер жиынтығын қолданған жөн «Заградитель» бұйымы биіктігі 1,7 метр және ені 1,8 метр болатын 100 метрден тұратын жылжымалы инженерлік кедергілердің 2 шекарасын құруға мүмкіндік береді. Бұл өнімді қолдану бұғаттау тобындағы жеке құрамның санын 1,5 есе азайтуға, құқық бұзушылармен байланысқа түспеуге, қауіпті учаскелерде маневр жасау үшін резерв құруға мүмкіндік береді. Ұшпайтын электрошокты әсері жүйесінің мобильді электрлендірілетін тосқауылдар жиынтығын қолдану ұзындығы 60 метр болатын күзет пен блоктаудың қосымша шекарасын құруды қамтамасыз етеді. Бұл бұйымды қолдану бұғаттау тобындағы және қарауылдардағы жеке құрамның санын 1,5 есеге азайтуға, құқық бұзушылармен байланысқа түспеуге, қауіпті учаскелерде маневр жасау үшін резервтер құруға және күзет жүйесінің эшелондануын ұлғайтуға мүмкіндік береді. Жоғарыда сипатталған іс-қимыл тәсілін жетілдіру мақсатында жаппай тәртіпсіздіктердің жолын кесу бойынша арнайы операция жүргізу үшін күштер мен құралдар тобының құрамына жауынгерлік тәртіптің жаңа элементі-кесу тобын енгізу ұсынылады.

Ұлттық ұланның жедел мақсаттағы бригадасының қатысумен командалық штабтық оқу-жаттығу кезінде жүргізілген зерттеулер, әскери бөлімде зерттеу нәтижелерін практикалық қолдану және оның бөлімшелерінің бір бөлігін тарту туралы акт оны қолданудың мәні инженерлік кедергілер мен техниканы қолданатын ПМ бөлімшелерімен өзара іс-қимылда наразылық білдірушілердің (қоғамдық тәртіпті бұзушылардың) ірі массаларын кесу және оқшаулау екенін көрсетеді. Бұл әдіс жаппай наразылық акциялары өтетін жерге келетін қоғамдық тәртіпті бұзушылардың санын азайтуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, Ұлттық ұланның жедел мақсаттағы бригадасы жауынгерлік тәртібінің жаңа элементінің әрекеттері белсенді қатысушылар мен ұйымдастырушыларды эмоционалды ниеттен айырады, өйткені жаппай қойылымдар мен тәртіпсіздіктер өтетін жерге келген тобыр айтарлықтай азаяды және эмоционалды түрде әлсірейді.

Майдан тәжірибесі қылмыстық элементтерге жаппай тәртіпсіздіктерді тоқтату тактикасын жақсы білетіндігін көрсетті. Сонымен қатар, наразылық білдірушілер Ішкі әскерлер мен арнайы мақсаттағы бөлімшелердің әскери қызметшілеріне қарсы тұтандырғыштарды көп қолданды[8].

Командалық-штабтық оқу-жаттығу барысында жүргізілген зерттеулер тұтандырғыш құралдарды қарсы топтың элементін қолдану тиімділігін төмендету барысында жаппай тәртіпсіздіктерді жою жөніндегі күштер мен құралдарды топтастыруға өртке қарсы – 1 әскери қызметшіні тарату (ығыстыру) тобының 10-шы қатарына қосу орынды екендігі анықталды. Сонымен қатар, өртке қарсы топты өрт сөндіру машинасымен (арнайы машинамен) күшейту ұсынылады, ол дисперсия (ығыстыру) тобының жауынгерлік бұйрықтарының артында жүріп, жеке құрамды сөндіру жөніндегі міндеттерді орындауы тиіс, сондай-ақ жауынгерлік бұйрықтар бұзылған жағдайда құқыққа қарсы элементке тежегіш әсер етуге мүмкіндік береді.

Египетте (2010), Қырғызстанда (2010), Тунисте (2011), Ливияда (2011) және Украинада (2014) үкіметке қарсы жаппай қойылымдарды өткізу кезінде тәртіпсіздіктерге қатысушылар мен құқық қорғау күштерінің өкілдеріне арандатушылық атыс болды. Сондықтан топтастыруға жауынгерлік тәртіптің жаңа элементін – қарсы мергендік күрес тобын қосу ұсынылады.

Ұлттық ұланның жедел мақсаттағы бригадасы бөлімдері және бөлімшелерімен оқу-жаттығу өткізу барысында (6506 әскери бөлімінің зерттеу нәтижелерін практикалық пайдалану туралы акт) мұндай топтың міндеті мерген - арандатушыларды анықтау, олардың даярлығы туралы ақпарат беру және төтенше жағдайда қылмыскерлерді жою болып табылатыны анықталды. Сонымен қатар, осы топтардың қару-жарағында адамдарда уақытша соқырлықты тудыруы мүмкін лазерлік мылтықтар болған жөн. Сонымен қатар, қарсы снайперлік күрес тобы барлау, қоршау, патрульдеу топтарымен және Қарулы резервпен тығыз байланыста жұмыс істеуі керек. Мергендерге қарсы тұру үшін (Үкі) типті атыс қаруынан атысты анықтау үшін аспаптарды пайдалану қажет [8].

Қарсы мергендік күрес тобының іс-қимыл ауданының шегіндегі ғимараттар мен құрылыстар атыс жүргізуге бейімделуге және жеке құрамды қорғауды қамтамасыз етуге тиіс.

Тәжірибе көрсеткендей, бұл жүйе бір уақытта 360 градус радиуста 600 метрге дейінгі қашықтықта 10 нысанды анықтауға, отты уақытында және дәл ұйымдастыруға, сол арқылы жеке құрам мен наразылық білдірушілер арасындағы шығындарды азайтуға мүмкіндік береді.

Қорытынды

Осылайша, бригаданың жауынгерлік тәртібіне өзгерістер енгізу есебінен Ұлттық ұланның жедел мақсаттағы бригадасының бөлімдері мен бөлімшелерінің іс-қимылдарының қолданыстағы тәсілдерін жетілдіру бойынша ұсынылатын ұсынымдар қойылған ҚЖМ неғұрлым сапалы шешуге және арнайы операцияны өткізу мақсатына қол жеткізуге мүмкіндік береді. Сонымен бірге, ең күрделі мәселе, шын мәнінде, жаппай тәртіпсіздіктердің жолын кесу фактісі болып табылады, оның шешімі олардың шарықтау кезеңіне өтуіне және одан әрі қарулы қақтығысқа айналуына жол бермейді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. 2011 жылғы 17 желтоқсанда Маңғыстау облысы Жаңаөзен қаласының Тәуелсіздік алаңында қоғамдық тәртіпті жаппай бұзушылықтардың жолын кесу жөніндегі арнайы операцияға ҚР ІІМ Ішкі әскерлері бөлімшелерінің қатысуынан алынған сабақтар мен қорытындылар. ҚР ІІМ ІІМ Жедел басқару және жауынгерлік қызмет басқармасының есепті материалы. – Астана: ҚР ІІМ ВВ ГУК, 2012. – 37 б.

2. Ахметов Ж.Х., С.М. Умаров. Служебно-боевое применение Внутренних войск: учеб. пособие. – Щучинск: НУО МО РК, 2023. – 115 с.

3. Жампеисов Г.М. Служебно-боевая деятельность войсковой оперативной группировки Регионального командования Национальной гвардии Республики Казахстан по обеспечению правового режима чрезвычайного положения при действиях, направленных на насильственный захват власти: дис. канд. воен. наук. 20.01.03 / Г.М. Жампеисов. – Астана, 2016. – 229 с.

4. Алдабергенов А.К. Особенности применения войск оперативного командования «Запад» при проведении специальных операций на Западном стратегическом направлении. – Ақтобе, 2005. – 41 с.

5. Жампеисов Г.Н. Совершенствование способов действий войсковой оперативной группировки Регионального командования Национальной гвардии Республики Казахстан по обеспечению правового режима чрезвычайного положения при действиях, направленных на насильственный захват власти // Шекара: спец. науч. закрытый журн. – 2016. – № 3. – с. 80-87.

6. Военная доктрина Республики Казахстан. Указ Президента Республики Казахстан от 29 сентября 2017 года № 554. – [Электронный ресурс]. Режим доступа: https://www.akorda.kz/ru/security_council/national_security/ (дата обращения 13.08.2023).

7. Кардаш, В.Н. Применение отдельной бригады специального назначения внутренних войск МВД РФ в борьбе с НВФ в условиях пресечения внутреннего вооруженного конфликта: дис. канд. воен. наук: 20.01.04 В.Н. Кардаш. – М., 1996. – 202 с.

8. Ахметов Ж.Х., С.М. Умаров. Действия личного состава со специальными средствами при проведении специальной операции: учеб. пособие. – Астана, 2007 – 23 с.

Р.Б. Альназирова

**Предложения по совершенствованию способов действий
бригады оперативного назначения Национальной гвардии
при участии в спецоперации**

В данной статье Национальная гвардия Республики Казахстан проводит исследования по совершенствованию действующих способов действий оперативных частей и частей Национальной гвардии Республики Казахстан в связи с внесением изменений в боевой порядок войск.

В ней не только изложены рекомендации по более качественному решению служебно-боевых задач и проведению специальной операции, но и сделан сравнительный анализ работ зарубежных и отечественных ученых.

Автор дает рекомендации по совершенствованию действующих методов работы подразделений и подразделений бригады экстренной помощи Национальной гвардии.

Ключевые слова: чрезвычайная ситуация, силы и средства, беспорядки, пожарная команда, спецоперация.

R.B Alnazirov

**Suggestions for improving methods of action National Guard operational brigade
while participating in a special operation**

In this article, the National Guard of the Republic of Kazakhstan is conducting research to improve the current methods of action of operational units and units of the National Guard of the Republic of Kazakhstan in connection with changes to the combat order of troops.

It not only sets out recommendations for a better solution of service and combat tasks and conducting a special operation, but also makes a comparative analysis of the work of foreign and domestic scientists.

The author makes recommendations for improving the current methods of operation of units and units of the National Guard emergency brigade.

Keywords: state of emergency, forces and means, mass riots, anti-burn group, special operation.

References:

1. (2012). Uroki i vyvody iz uchastiya podrazdelenij vnutrennih vojsk MVD RK v specialnoj operacii po presecheniyu massovyh narushenij obshchestvennogo poryadka na ploshadi nezavisimosti goroda Zhanaozen Mangistauskoj oblasti 17 dekabrya 2011 goda. Otchetnyj material operativnogo upravleniya i upravleniya boevoj sluzhby VV MVD RK . – Astana: GUK VV MVD RK. – 37 p.

2. Ahmetov, Zh.H., Umarov, S.M. (2023). Sluzhebno-boevoe primeneniye Vnutrennih vojsk: ucheb. posobie. – Shuchinsk: NUO MO RK. – 115 p.

3. Zhampeisov, G.M. (2016). Sluzhebno-boevaya deyatelnost vojskovojoj operativnoj gruppirovki Regionalnogo komandovaniya Nacionalnoj gvardii Respubliki Kazahstan po obespecheniyu pravovogo rezhima chrezvychajnogo polozheniya pri dejstviyah, napravlennyh na nasilstvennyj zahvat vlasti: dis.... kand. voen. nauk. 20.01.03 / G.M. Zhampeisov. – Astana. - 229 p.

4. Aldabergenov, A.K. (2005). Osobennosti primeneniya vojsk operativnogo komandovaniya «Zapad» pri provedenii specialnyh operacij na Zapadnom strategicheskom napravlenii. – Aktobe. – 41 p.

5. Zhampeisov, G.N. (2016). Sovershenstvovanie sposobov dejstvij vojskovoј operativnoј gruppіrovki Regionalnogo komandovaniya Nacionalnoј gvardii Respubliki Kazahstan po obespecheniyu pravovogo rezhіma chrezvychajnogo polozeniya pri dejstviyah, napravlennyh na nasilstvennyj zahvat vlasti // Shekara: spec. nauch. zakrytyj zhurn. – № 3. – P. 80-87

6. Voyennaya doktrina Respubliki Kazahstan. Ukaz Prezidenta Respubliki Kazahstan ot 29 sentyabrya 2017 goda № 554. – Retrieved from: https://www.akorda.kz/ru/security_council/national_security/voennuyu-doktrinu (in Russian).

7. Kardash, V.N. (1996). Primenenie otdelnoј brigady specialnogo naznacheniya vnutrennih vojsk MVD RF v borbe s NVF v usloviyah presecheniya vnutrennego vooruzhennogo konflikta: dis. ...kand. voen. nauk: 20.01.04 V.N. Kardash. – M.: – 202 p.

8. Ahmetov, Zh.H., Umarov, S.M. (2007). Dejstviya lichnogo sostava so specialnymi sredstvami pri provedenii specialnoј operacii: ucheb. posobie. – Astana. – 23 p.

Альназиров Руслан Бейсекұлы	(PhD), полковник, Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланы академиясы бастығының орынбасары (ғылыми жұмыс жөніндегі), Петропавл, Қазақстан
Альназиров Руслан Бейсекович	(PhD), полковник, заместитель начальника Академии Национальной гвардии Республики Казахстан (по научной работе), Петропавловск, Казахстан.
Alnazirov Ruslan	(Phd), colonel, Deputy Head of the Academy of the National Guard of the Republic of Kazakhstan (for scientific work), Petropavlovsk, Kazakhstan.